

PELINUL
NEGRU

Ioana Nicolaie s-a născut în Sângeorz-Băi, județul Bistrița-Năsăud. A publicat mai multe volume de versuri (*Poză retușată, Nordul, Credința, Cenotaf, Autoimun* – desemnat de către Uniunea Scriitorilor „Cartea Anului“ 2013), antologia *Lomografii*, două romane (*Cerul din burtă, O pasăre pe sârmă*) și literatură pentru copii (*Aventurile lui Arik, Arik și mercenarii și Ferbonia*). A fost nominalizată la premii naționale și internaționale, cel mai important fiind *Eastern European Literature Award*. Volumul *Nordul* a apărut în germană în 2008, *Cerul din burtă* a fost publicat în 2013 în suedeză și în 2014 în bulgară, iar *O pasăre pe sârmă* se traduce în sârbă. *Autoimun* a apărut în bulgară în 2016. A fost inclusă în cincisprezece volume colective românești (*Ferestre '98, 40238 Tescani, Cartea cu bunici, Intelectuali la cratiță, Cartea simțurilor, Bucureștiul meu, Scriitori la poliție* etc.) și în numeroase reviste și antologii străine (*Poésie 2003: Roumanie, territoire d'Orphée, New European Poets, An Anthology of Contemporary Romanian Poetry* etc.).

Invitată pentru lecturi și conferințe la numeroase festivaluri naționale și internaționale de literatură. Selecții din versurile autoarei au apărut în Franța, Anglia, Germania, Austria, Canada, Suedia, Polonia, SUA și Bulgaria. Este membră a Uniunii Scriitorilor din România și a PEN România.

IOANA
NICOLAIE
PELINUL
NEGRU

roman

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Andreea Niță
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Florina Vasiliu, Dan Dulgheru

Tipărit la Real

© HUMANITAS, 2017

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Nicoalaie, Ioana
Pelinul negru / Ioana Nicoalaie. – București: Humanitas, 2017
ISBN 978-973-50-5600-1
821.135.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30 / 0372 189 509

*Mi-e teamă,
Sunetul s-a oprit în mijlocul zilei
și imaginile rulează iar
și iar. Pentru ce toate acele lacrimi...*

Ziua nunții, Seamus Heaney

TUTUANĂ ȘI DRUGĂ

I

În 26 aprilie 1986, cel de-al patrulea reactor al Centralei Atomoelectrice din Cernobîl a explodat la 01:23 noaptea.

Eu nu știu asta. Vera îmi rupe două foi din abecedar. Doar s-o strig pe mama, c-o să-i arate ea. Harșt!, a tras de hârtie cât a putut. E mică, nu pot să o bat. Am împlinit șapte ani și vreau să fiu cea mai cuminte. Cum a zis doamna, la școală. Și nu sunt bolnavă. Și, dacă n-am murit, n-o să mai mor niciodată. Așa a spus doctorul când m-a luat la control. Îmi curg lacrimile, ce-o să zică doamna? Dacă mă ia de cozi și mă trage la tablă? Doamna nu prea bate copiii, dar pe mine poate să mă bată. Că nu mai am pagini. Și de unde să copiez liniuțele și bastonașele pentru acasă? Și cum îmi mai scriu? Și de unde fac rost de lup? Căci acum nu-l mai am pe lupul ars de capră în groapă. Nici pe ieduți nu-i mai am. Dar asta nu-i așa rău. Că nu mă mai tem de capul lor rânjit pe pervaz ca pe polița noastră de vase. Lupul i-a mâncat și-a mânjit peste tot cu sânge. Sunt semne roșii și pe lemn, și pe sticlă, pe toată fereastra. Eu cred că i-a storcit bine și-apoi a mângălit pe pereți cu o perie de podele. E-așa de rău cumătrul, i-a hăpăit dintr-o înghițitură pe frățiori. Și ce-a rămas din ei a

pus să se vadă bine de afară. Iar capra nu poate să-și schimbe casa. Și ce să mai facă, din doi-iezi-cucuieti s-au ales doar capetele însângerate. S-au lăsat păcăliți și, ca niște proști, nici nu s-au ascuns. Dacă te tupilezi după ușa, te găsește oricine. Și dacă te pui sub covată, îți vine sigur să strănuți. Că aerul, nu înțeleg cum, dar ajunge oriunde. Și aerul e când îl tragi în piept, chiar dacă nu-l guști. Și se găsește în tot, nu trebuie să scapi de el. Căci fără mâncare mai poți trăi, a zis Lucreția. Și cincizeci de zile rezști dacă ești gras ca o balenă. Pe când fără aer mori în câteva minute. Mai bine nu încerc să-mi țin suflarea, așa cum a făcut mezinul, de spaimă. Numai că el a ascultat-o pe capră și a avut urechile bune. Și a știut că dacă ești lup te poți duce oricând la fierar, cu bani. Îți pilești doar un pic limba și-apoi n-ai treabă, intri în orice casă, că-i poți păcăli pe toți. Și mamei-ușa-descuieti îți iese subțire, ca spus de o fetiță de vârsta mea.

Că mama v-aduce vouă
Drob de sare în spinare
Mălăieș în călcăieș
Smoc de flori la subsuori.

Și-apoi lup rău ce ești îți umpli cât poți de mult burta.

— Mamă, Vera mi-a rupt abecedarul! o pârăsc cu glasul meu plin de lacrimi. Și mai plâng un timp, din toată inima.

2

Sunt drugă acum, dar cred că nu știu asta. Cu trei învățătoare, dintre care Șimon Mărioara, a treia, s-a purtat cel mai rău, e ca atunci când mama s-a dus de acasă. Și e trecut de amiază și nu-i nimic de mâncare. Pe sobă fierb

cartofi mici de tot, pentru porci. Iau câte unul, cu lingura, și-l tăvălesc puțin prin sare. Apoi îl sparg între dinți până nu mai simt cât de tare mă arde în gură. Și foamea mai crește, că n-o sperie nici limba pilită a lupului.

Toth Anuța așteaptă, nu-i capra, ci a doua învățătoare. La ea am fost colegă cu Sever, fratele meu cu doi ani mai mic. Și dacă m-am făcut o lungană nu trebuie în nici un caz să le iau colegilor vederea. Prin capul meu nu se vede la tablă, îmi zice ea.

— Bulța Agustina! Treci în ultima bancă din mijloc! Mai repede, nu te mai moșmondi atâta.

Dar doamna asta, a doua, doamna Toth, n-a fost rea. Chiar dacă eu m-am făcut repetentă, proastă și, pentru colegii din prima clasă, o toantă de să stai la zece metri distanță. Să nu cumva să-mi zică servus, că la cât de înapoiată sunt, mai știi, poate și mușc.

— Auzi tu, s-a mai pomenit să fii așa de îngrămădit încât să nu poți număra nici până la o sută? Tu, în afară de țișigani, ai mai avut copii așa? am auzit-o pe Haliță Dana, prima mea doamnă, când mă aflam în spatele ei și mă duceam acasă. O întreba pe învățătoarea tânără, de la clasa a patra. O ținea de toartă și abia se mișcau. Doamna mea, Haliță, își pusese un guler de blană, cu un cap de vulpe ieșind din el. Mă uitam la ochii de animal, două mărgele. Vulpe, vulpiță, vino tu cu mine că o să te duc într-o familie mare, i-am șoptit. Cu mulți copii și cu o grădină în care câinele stă în lanț. Iar tu, șireato, n-o să te dai la găini, fiindcă o să-ți aduc eu plăcinte, din ce ne face duminica mama. De la gură o să mi le iau, partea mea pentru burta ghiorăitoare. Și n-o să mă tângui dă-mi și mie!, așa cum îi zic lui Sever după ce-mi ling jumăta-tea de blid. Pentru tine, vulpiță, e atât de ușor să sufăr

de foame. Și la război înapoi, căci tata n-o să ne bată. Știi tu oare că pe mine nu mă atinge, nu-mi dă nici cu pumnii și nici cu palmele în cap. Nu mă umple de vânătaie. Vulpe, vulpițo, eu am avut aprindere de creieri și mi s-a prăjit mintea ca pusă în tigaie. Dar dacă acum sunt în clasa întâi, la aproape opt ani, ce ne pasă? Dacă vii o să-ți placă, promit, roșcato! N-am decât o minge și-un elefant roz, de plastic, care poate stropi din trompă, dar o să ți le dau și de tot dacă o să vrei. Și-o să te țin întruna pe genunchi, ca pe mâțe. Numai când îmi fac lecțiile poate o să te mai las. Că eu, vulpițo, să știi, sunt silitoare. Și-am învățat pe de rost poezia cu doi cocoși se iau la sfadă. Ți-ar plăcea s-o auzi și tu, vulpițo? Nu?

Dar vulpea n-a dat nici un semn că ar vrea.

Și lupta-ncepe săltăreață:

Sar deodată,

Dau cu ciocul.

Cad alături,

Schimbă locul.

Bat din aripi,

Dau din gheare.

Unul cade,

Altul sare...

Iar s-atacă,

Iar se pișcă...

Dar deodată nu mai mișcă...

Și vulpea, fără să se uite la mine, a intrat într-un bloc. Tot acolo, dar la altă ușă, era dispensarul. Mai bine să nu-l mai văd. Strâng ochii, sar deodată, totul pișcă, dar acum îmi scrâșnesc degeaba dinții, nu-mi dă nimeni nici o injecție.

Și uite așa trec din a întâia într-a întâia, și-apoi iar într-a-ntâia, de trei ori la rând, de mă fac o drugă cum nu mai e alta în clasă.

— Știi ce, eu îl bat! strigă Sever când unul, Uțu, îmi șuieră re-pe-ten-tă. Numai că eu nu mă prea supăr, pot să despart bine în silabe. Han-di-ca-pa-tă. Ascultă!

— Han-di! mi-o ia înainte Uțu. Handi!

— Îți sparg moaca! fuge fratele meu după el. Dacă-l prinde, praf îl face.

Și lecțiile sunt grija mea. Scriu linii rotunde, am un caiet frumos și curat. Dacă mă roagă Sever, îi rotunjesc eu toate literele, și cuvintele, exact ca în carte. Nimeni nu se pricepe să le deseneze mai bine ca mine. Și le fac ordonat de tot, ca pentru un premiant. Că vreau să-l ajut, chiar dacă e un drac de băiat. Nu-mi trebuie mere la schimb. Și nici nuci. Și un mucos știe că a dat gheața când erau pomii în floare și acum, toamna, nu mai ai ce scutura. Adică n-am pus nici măcar o ladă-n beci.

Prima doamnă, Haliță, a fost rea, nu ca Toth, cea de-a doua, care n-a zis niciodată că-s proastă ca noaptea. Și nici nu m-a scos la tablă să mă facă de rușine în fața copiilor. Și să le-arate că-s așa grea de cap că nu pot birui nici socotelile cu plus. Darămite pe cele cu minus, unde-ți trebuie minte, nu glumă. Și de ce mă adusesse acolo mama ca să-i stau ei, doamnei Haliță, pe cap? N-avea destui treizeci? Ce să se mai facă, că nu ținea în mânăci nici o vrajă. Până și țigănușul ăla, de pe Ștează, tot fusese în stare să ajungă până-ntr-a patra. Pe când eu, oricât de cuminte eram, nici nu mai conta, prea mă arătam mototoală. Și s-o zică pe-a dreaptă, ar fi trebuit să-și dea seama de asta și mama, rămăsesem cu totul de căruță. Mă găseam, și vă asigur, nu e nimeni de vină, mult mai înapoi decât

alții. Păi s-ar plânge ea dacă nu i-aș fi dat încontinuu dureri de cap? Degeaba știam că ăsta e a, sau b, sau m dacă nu vedeam că toate sunt litere și că puse laolaltă fac niște cuvinte. Nu-mi folosea deloc atenția, nu, problema era că nu putea să-mi toarne știința în cap cu lopata. Exact! După aproape un an nu eram în stare să socotesc cât fac zece cu șapte. Nu c-aș fi fost rea, nici vorbă, sau brânză bună în burduf de câine, nu, nu... Ei una i se părea e-vi-dent (ce mai cuvânt!) că mama n-ar fi trebuit să se grăbească. Mai bine mă mai ținea încă un an, că mai erau și alții care intrau mai târziu. Uite, Victorița, din cauză că făcuse operațiile acelea ca să nu rămână șchioapă, pierduse un an. Dar asta i-a folosit, că acum mergea ca oamenii și a ajuns și cea mai bună din clasă. Nu că asta ar fi fost posibil cu mine...

— Știți ce, mai bine o mai duceți din nou la evaluare. Eu sunt sigură că nu e făcută pentru școală.

Dar, dacă n-ai carte, n-ai parte. Așa e proverbul și, până acum, cu frații mei, n-am fost deloc cea mai proastă. Puteam să topesc, să mă ascund, să fug repede ca un purcel, să fiu rață sau vânător. Chiar dacă la spital au zis că n-o să merg niciodată. Și n-o să mă pot ridica singură din pat, și mama o să aibă mare noroc dacă n-o să rămân paralizată și dacă o să ajung să-mi folosesc brațele. Și uite ce bune sunt, pot să-mi dau palme. Pot să mă învinețesc pe obraz.

Căci acum iată ce-am ajuns, o drugă, că dacă nu mi-aș fi lăsat păpușa acolo, la Măgura, nu cred că m-aș fi făcut grămada asta de cârpe. Cred că de la dor mi se trage. Uite că m-am umplut încetul cu încetul de ea, de rochița de râze, de capul neted, cu doar câteva fire de ață în loc de păr. Și doar ea, urâta, mă apără. De lupul care s-a vopsit

prefăcându-se în prima învățătoare. Și mârâie tare, și e gata să mă înhațe. Degeaba mă opintesc în ușă, degeaba tremur că o să mă dea afară din clasă. Plâng.

— Lasă, Agustina, că tu ești o fetiță bună. Și-o să te deștepți și mai mult decât până acum. O să înveți adunarea. Și ce dacă o să repeți un an? zice mama în timp ce mă strânge la piept.

Plâng, sunt drugă, nu mă poate liniști nici o napolitană. O să fiu într-a-ntâia și la anul când n-o să trec, cum ar trebui, într-a doua. Mama scoate biscuitul dintr-o batistă. E dulce-sărat. Plâng.

3

Sever e deștept, nu ca mine. El nu e tare de cap. El, dacă vrea, învață până mâine toată cartea. Doi plus patru fac șase, să țin minte asta, sare el sus cu mâna.

— Doamna! Eu, eu, doamna!

Și douăzeci cu patru fac... Doamna! Doamna! Sever a mâncat matematica și, dacă vrea, zice pe de rost abecedarul. Sever citește mai clar decât oricine din școală. Ana are mere. Și lupul e rău. Și vulpea stă pe un palton verde. Și aerul e așa de subțire că poate intra și sub sveter. Și în dulap. Și în lada de la dormeza de acasă. Îl tragem în piept, dar nu ne doare. Sever e fratele meu și, chiar dacă-i mai mic, o să iasă primul din clasă. Și-o să-i zic Lucreției, sau Mariei să mergem după flori. Din țintirim o să strângem câteva vâzdoage, că n-o să se supere morții. Și-o să punem ochiul-boului, mult, câte-un smoc la fiecare împletitură, și neapărat câțiva clopoței de munte. Și-o să fac eu coronița, fiindcă, oricât de încuiată aș fi, mă descurc să

CUPRINS

TUTUANĂ ȘI DRUGĂ / 7

TUTUANĂ / 71

DRUGA / 133